

ગુજરાતમિત્ર ૧૬૩ વર્ષ

મંગળવાર ૨૨ માર્ચ, ૨૦૨૬

ઉર્જા કટોકટી અને પ્રદૂષણ: પરિવહનની દેવો બદલવી જરૂરી

આજના આધુનિક યુગમાં માનવજીવન જે ગતિએ આગળ વધી રહ્યું છે, તેની પાછળ અશ્વિમૂત ઈંધણ એટલે કે પેટ્રોલ અને ડીઝલનો બહુ મોટો હાથ છે. જો કે, હાલ સંજોગોમાં આપણે બે મોટી સમસ્યાઓ સામે આવીને ઊભા રહી ગયા છીએ: ભયાનક ઉર્જા કટોકટી અને વધતું જતું પ્રદૂષણ. કુદરતી સંસાધનો ઝડપથી ખૂટી રહ્યા છે અને

વાતાવરણમાં કાર્બનનું પ્રમાણ જોખમી સપાટી વટાવી ચૂક્યું છે. આવા કટોકટીના સમયે, ટેકનોલોજીના આધુનિક સાધનોની ભીડમાં ફરી એકવાર આપણા જૂના અને બાણીતા વાહન ‘બાયસિકલ’ (સાયકલ) તરફ નજર દોડાવવી અનિવાર્ય બની ગઈ છે.

વિશ્વના મોટાભાગના દેશો તેલની આયાત પર નિર્ભર છે. આંતરરાષ્ટ્રીય યુદ્ધો અને

સિંગના જંગલની ગુજરાત રાજ્ય તરફની કિનારાની બંધી જ જમીન સરકારે આદિવાસીઓને આપી દેવાની બહેરાત કરી ત્યારે આદિવાસીઓ માટે કાર્યકર્તા ભીલ આશ્રમના એક નવા કાર્યકરને જ જમીન જોવા અને તપાસ કરવા માટે મોકલવામાં આવ્યા. કાર્યકર ઉત્સાહ સાથે તપાસ કરવા ગયો પરંતુ સાંજે તે પાછો આવ્યો ત્યારે મોટું સાવ નાનું થયેલું, અવાજમાં હતાશા અને તેણે બહેરાત કરી કે, ‘‘સરકારે આપણી સાથે મજાક કરી છે ત્યાં એવી કોઈ જમીન છે જ નહીં.’’ બધાને નવાઈ લાગી. સરકારી બહેરાત અને જરૂરી કાગળિયાં બંધું જ તેમની પાસે હતું તો પછી આવું કઈ રીતે શક્ય બને. બીજે દિવસે સવારે વડીલ કાર્યકરો, મુખ્ય કાર્યકર પ્રમુખ, અનુભવી આદિવાસીઓ અને પેલો નવો કાર્યકર બધા જ નિયત કરેલા સ્થળ પર ગયા. પોતાની પાસેનાં કાગળિયાંમાં જણાવેલ જમીન માપણી નંબર હેઠળની જમીનની તપાસ કરી જમીન તો ત્યાં હતી જ. મુખ્ય કાર્યકરે નવા કાર્યકરને પૂછ્યું, ‘‘ભાઈ, આ શું? બરાબર તપાસ કરી હતી કે પછી તપાસ કરવા ગયો જ ન હતો. આ બંધી આપણી પાસે જે માપણી નંબર છે તે જ જમીનો છે. આ ચારે તરફનો વિસ્તાર આપણે કરવાની.’’ કાર્યકર બોલ્યો, ‘‘પરંતુ તો મોટા ભાઈ, આ તો ખાડા ટેકરા અને ઝાડી ઝાંખરાવાળો જંગલનો ભાગ છે. ખેતીલાયક જમીન ક્યાં છે?’’ મુખ્ય કાર્યકર બોલ્યા, ‘‘અરે ગાંડાભાઈ, ભલે ખાડા ટેકરાવાળી પણ આ જમીન તો છે ને...અને જો તે ખેતીલાયક ન હોય તો આપણે તેને મહેનત કરીને ખેતીલાયક બનાવીશું.’’વડીલ આદિવાસી બોલ્યા, ‘‘થોડાક ટેકરા દૂર કરવાના... જંગલી ઝાડોનાં મૂળિયાં કાઢી નાંખવાનાં... વાવણી માટે જમીન ખેડવાની અને જમીન મળી છે તો તેને યોગ્ય બનાવવાની મહેનત આપણે કરવાની.’’ બસ, બધાં જ આદિવાસીઓ મુખ્ય કાર્યકરની સૂચના હેઠળ કામે લાગી ગયાં. મહિનાઓની મહેનત બાદ તેને ખેતીલાયક બનાવી થોડા વખતમાં તે હરિયાળી ભોમમાં રૂપાંતરિત થઈ ગઈ. કોઈ પણ જમીન લીલીછમ કરવા દીઈદૃષ્ટિ અથવા મહેનત અને મજૂરી કરવાની તૈયારી બોઈએ. સ્વયં આપણા જીવનને પણ જો લીલુંછમ કરવું હોય તો ખામી અને ભૂલોના ખાડા ટેકરા દૂર કરવા પડે. સખત મહેનત કરવી પડે. આળસ અને વ્યસન જેવાં ઝાડી ઝાંખરાંને મૂળથી ઉખાડી નાંખવાં પડે. પુરુષાર્થ વડે જમીન પણ લીલીછમ બનાવી શકાય અને પુરુષાર્થ અને મહેનતના આપણું જીવન પણ લીલુંછમ બનાવી શકાય.

રાજકીય અસ્થિરતાને કારણે ઈંધણના ભાવ આસમાને પહોંચે છે, જેની સીધી અસર સામાન્ય માણસના ખિસ્સા પર પડે છે. જો આપણે ટૂંકા અંતરની મુસાફરી માટે પણ સતત મોટરચાલિત વાહનોનો ઉપયોગ ચાલુ રાખીશું, તો ભવિષ્યની પેઢી માટે ઉર્જાના રત્નોનો બચશે નહીં. સાયકલ એક એવું અદ્ભુત વાહન છે જે શૂન્ય ઈંધણ વાપરે છે. તેનો ઉપયોગ માત્ર વ્યક્તિગત આર્થિક બચત નથી, પરંતુ તે રાષ્ટ્રીય ઉર્જા સુરક્ષામાં પણ મોટું પ્રદાન છે.

જો આપણે વૈશ્વિક સ્તરે નજર કરીએ તો નેધરલેન્ડ અને ડેનમાર્ક જેવા દેશોએ સાયકલિંગને માત્ર વ્યાયામ નહીં પણ જીવનશૈલી બનાવી દીધી છે. નેધરલેન્ડમાં તો માણસો કરતાં સાયકલોની

સંખ્યા વધુ છે! ત્યાંના શહેરોમાં કાર કરતાં સાયકલ માટે અલગ અને સુરક્ષિત રસ્તાઓનું બળ બિછાવેલું છે. ડેનમાર્કની રાજધાની કોપનહેગનમાં અડધાથી વધુ લોકો ઓફિસ જવા માટે સાયકલનો ઉપયોગ કરે છે. આ દેશોએ સાબિત કરી દીધું છે કે સાયકલ ચલાવવી એ ગરીબીની નિશાની નથી, પરંતુ તે પચાવિરણ પ્રત્યેની જાગૃતિ અને આધુનિક વિચારધારાનું પ્રતીક છે. આ દેશોમાં પ્રદૂષણનું સ્તર ઓછું છે અને લોકોનું સરેરાશ આયુષ્ય પણ વધારે જોવા મળે છે. બીજી તરફ, ભારતીય શહેરોમાં વાયુ પ્રદૂષણ અને ટ્રાફિક જામની સમસ્યા ગંભીર બની રહી છે. વાહનોના ઝેરી ધુમાડાને કારણે શ્વાસના રોગો અને હૃદયરોગનું

પ્રમાણ ચિંતાજનક રીતે વધી રહ્યું છે. સાયકલ ચલાવવી એ પચાવિરણ માટે વરદાન સમાન છે કારણ કે તેમાંથી પર કોઈ કાર્બનનું ઉત્સર્જન થતું નથી. આ ઉપરાંત, સાયકલ ચલાવનાર માટે તે એક ઉત્તમ કસરત છે, જે બેઠાડા જીવનશૈલીથી થતા ડાયાબિટીસ અને મેદસ્વીતા જેવા રોગો સામે રક્ષણ આપે છે. જો આપણે દરરોજ માત્ર 5 કિલોમીટરની મુસાફરી સાયકલ દ્વારા કરીએ, તો વાર્ષિક ટનબંદ કાર્બન ડાયોક્સાઇડ હવામાં ભળતો અટકાવી શકાય છે.

માત્ર સાયકલ જ નહીં, આપણે પસ્ટિવહન માટે બહુસ્તરીય અભિગમ અપનાવવાની જરૂર છે. સરકારે ભારતીય શહેરોમાં પણ યુરોપિયન દેશોની જેમ

સુરક્ષિત ‘સાયકલ લેન’ અને ભાડે સાયકલ મળી રહે તેવી સુવિધાઓ વધારવી બોઈએ. લાંબા અંતર માટે ઈલેક્ટ્રિક વાહનો અને બહેર પસ્ટિવહન જેમ કે મેટ્રો કે બસનો ઉપયોગ વધારવો બોઈએ. હવે સમય આવી ગયો છે કે આપણે ‘સ્ટેટસ સિમ્બોલ’ની વ્યાખ્યા બદલીએ. મોંઘી કારમાં ટ્રાફિકમાં ફસાઈ રહેવાને બદલે સાયકલ પર સ્ફૂર્તિથી નીકળતું એ બગૃત નાગરિકની સારી ઓળખ બનાવી બોઈએ. જો આપણે આજે આપણી પસ્ટિવહનની આદતો નહીં બદલીએ, તો આવતીકાલ શ્વાસ લેવા લાયક પણ નહીં રહે. ઉર્જા બચાવો, પ્રદૂષણ ઘટાડો અને પૃથ્વીને સુરક્ષિત કરો - આ લડાઈમાં સાયકલ આપણું સૌથી સરળ અને શક્તિશાળી સાધન છે.

શિક્ષણમાં ટ્યુશન, ગાર્ડ અને કાપલીમાંથી હવે ગપ્પાંના આધારે પણ પાસ થવાય છે?

દેશનાં જાહેર માધ્યમોમાં અવારનવાર શિક્ષણના ભગવાકરણ કે હિંદુ વિચારધારા તરફ ઢાળવાના સમાચારો ચર્ચાયા કરે છે પણ આપણે ત્યાં શિક્ષણનું ભગવાકરણ કે ડાબેરીકરણની ચિંતા કરવા કરતાં શિક્ષણનું ગાર્ડકરણ થઈ ગયું છે તેની ચિંતા કરવા જેવી છે અને અત્યારે આ લખાય છે ત્યારે તો વિદ્યાર્થીઓ ગાર્ડ પણ વાંચતાં નથી અને કાપલીના સહારે આવી ગયાં હતાં અને હવે તો સાવ જ ગપ્પાં લખનારાં પણ પાસ થવા લાગ્યાં છે તે અતિ ગંભીર બાબત છે.

જો ગુજરાતનો કોઈ પત્રકાર કોલેજોની પરીક્ષા વખતે કોલેજના મેદાનમાં જાય તો લગભગ કોથળો ભરીને માઈકો ઝેરોજ કોપી લઈ આવે તેવી સ્થિતિ છે. અધ્યાપકો કે શિક્ષકો કાપલીઓ ઉધરાવીને થાકી જાય છે. કોઈ જાદુગરના ખીસ્સામાંથી, ટોપી માંથી, શર્ટની બાંયમાંથી, અરે હવામાંથી જેમ વસ્તુ નીકળે તેમ વિદ્યાર્થીની આસપાસથી કોપી નીકળે છે. ક્યાંક તો વાર્ડ ફાઈ મોડમાં કોપી થાય છે કારણ એક જ છે કે વાચન નથી, મહેનત નથી, એવું નથી કે માત્ર સામાન્ય પ્રવાહમાં આવું થાય છે, મેડીકલ અને એન્જિનિયરીંગમાં પણ સંદર્ભગ્રન્થનું વાચન ઘટતું જાય છે. ઓછામાં ઓછું ગુજરાતમાં તો અભ્યાસ માટે જે આગ્રહ હોવો જોઈએ તે દેખાતો નથી. બા-બાપ પણ હવે બાળકોને વાંચવા બેસ એમ કહેતાં હશે કે કેમ તે પ્રશ્ન છે.

નૈતિકતાનાં ઈજેક્શન મળતાં નથી. ના તેના ભૌતિક માપદંડો છે. નૈતિકતા તો આપણા વ્યવહારમાં દેખાય અને તે માટે

અપણને કોઈ શું પ્રમાણપત્ર આપે? આપણે જાતે જ અનુભવીએ કે આપણે સાચું કરીએ છીએ કે ખોટું? આજે આ પતન માત્ર વિદ્યાર્થીઓમાં આવ્યું છે તેવું નથી. થોડાંક અભ્યાસુ શિક્ષકો અને અધ્યાપકોને બાદ કરતાં, શિક્ષણ ક્ષેત્રે શિક્ષકોનો મોટો વર્ગ છે જે વાંચતો જ નથી. વળી તે પોતે જ પોતાનાં સંશોધનપત્રો, ખાતાકીય પરીક્ષાઓ કે કોરોના પછી ઓનલાઈન વર્ગ કે

શિક્ષણ-સંસ્કાર કાર્તિકેય ભટ્ટ

જો ગુજરાતનો કોઈ પત્રકાર કોલેજોની પરીક્ષા વખતે કોલેજના મેદાનમાં જાય તો લગભગ કોથળો ભરીને માઈકો ઝેરોજ કોપી લઈ આવે તેવી સ્થિતિ છે. અધ્યાપકો કે શિક્ષકો કાપલીઓ ઉધરાવીને થાકી જાય છે

પરીક્ષામાં ખુલ્લેઆમ કોપી કરે છે. હવે જે શિક્ષક કે અધ્યાપક જ ગાર્ડ કે પ્રશ્નોત્તરી રૂપ ચોપડીના આધારે ભણાવતાં હોય, પોતાની જ રજૂઆત કે પરીક્ષામાં ચોરી કરતાં હોય તે વિદ્યાર્થીઓને કઈ રીતે નીતિમત્તાના પાઠ ભણાવે? એ સાચું જ છે કે આજે વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજીનો વ્યાપ વધવા સાથે અધ્યાપકો અને વિદ્યાર્થીઓ પણ ટેકનોલેવી બન્યાં છે. અનેક શિક્ષકો, અધ્યાપકો પોતાની યુ ટ્યુબ ચેનલો ચલાવે છે. બ્લોગ લખે છે. સરકારી પરિપત્રો અને સ્પર્ધાકર્મ પરીક્ષાની સતત અપડેટ આપતાં રહે છે પણ કુલ સંખ્યામાં આ વર્ગ નાનો છે.

છે પણ મોટા ભાગની તો ઓછા પગારમાં શિક્ષકો રાખે છે. અહીં વિદ્યાર્થીના અભ્યાસ કરતાં આવક વધારે મહત્વ ધરાવે છે. સંચાલકો તો લાલચુ હોય એ માની શકાય પણ શિક્ષક અને વિદ્યાર્થીઓ પણ અભ્યાસમાં આગસુ હોય તે સ્વીકારી શકાય નહીં. ખાનગી શિક્ષણની અનેક મર્યાદા હોવા છતાં જ્ઞાનપ્રાપ્તિની ઝંખના જ ના હોય તે વાત વિદ્યાર્થી કે શિક્ષક માટે સ્વીકારી શકાય નહીં. ‘‘કુંવરબાઈનું મામેરું’’ કૃતિના લેખક કોણ છે?’’

‘‘શ્રી મયુર’’આજથી વીસ વર્ષ પહેલાં, આ કરુણ કટાક્ષ ખરેખર બન્યો હતો. જ્યારે એક

વર્ષોથી આ ફરિયાદ રહી જ છે કે જેમ તમે પગાર પંચો કે કલ્યાણ યોજનાઓના પૂરેપૂરા અમલ માટે સરકારને આગ્રહપૂર્વક ફરજ પાડો છો તેવી જ રીતે સંગઠનનાં સભ્યોને અભ્યાસ અને સતત અપડેટ થવા માટે પણ આગ્રહ કરો. બધી જ માંગણી કરો પણ કદી ગુણવત્તા સાથે બાંધછોડની માંગણી ના કરો.

વિદ્યાર્થીઓને વાંચતાં લખવા કરવા માટે શિક્ષક અધ્યાપકે વાંચવું લખવું પડશે. નૈતિક જવાબદારી એ શિક્ષણજગતની પ્રાથમિક માગ છે, જે નિભાવવી જ પડશે.

- આ લેખમાં પ્રગટ થયેલા વિષયો લેખકના પોતાના છે.

ચર્ચાપત્ર charchapatra@gujaratmitra.in

ટેકનોલોજી આશીર્વાદ કે અભિશાપ?
હાલમાં ઈરાન, ઈરાક વચ્ચે યુદ્ધ ચાલી રહ્યું છે. યુદ્ધ થાય એટલે માનવપ્રવારી અને સંસાધનોને નુકસાન વ્યાપક પ્રમાણમાં થાય, યુદ્ધમાં ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ થાય જે એકઝાટેક કુદરતી સંસાધનોનો વિનાશ કરી નાખે અને ટેકનોલોજી વિશ્વના હિતમાં આશીર્વાદ અને અભિશાપ નીકળી જવા છતાં ભારતનું શિક્ષણનું સ્તર ગુણવત્તા વિહીન બનવા લાગ્યું છે. કાયદાની ડિગ્રી હોય કે વાણિજ્યની ડીગ્રી હોય વેચાણ વર્ગને પ્રાધાન્ય ટેકનોલોજીના પણ લાભ છે.છેલ્લા 30 વર્ષથી ગુજરાતમાં એક સર્ળગ ભાજપીય સત્તા છે. અને શિક્ષણનું કથળતું પાસું એ સિનિયર સિટીઝન બનતાં હોય વતારો નિર્દેશ કરે છે કે સરકારને સરકારી શિક્ષણ સુધારવાની કોઈ ઈચ્છા શક્તિ નથી. માટે યુનિવર્સિટીઓમાં ક્રોભાડ સામે આવે છે. નીતિમત્તાની જગ્યાએ ઉચ્ચ વર્ગના નોકરીયાતો (નોકરી) સરકારના તંત્રમાં આવીને ભ્રષ્ટાચાર કરે છે. રબર સ્ટેમ્પ બની સરકાર મીડિયામાં આવીને કોઈને બાંધછોડ કરવામાં આવશે નહીં. આવું બોલીને વાત ભુલાવી દેવામાં આવે છે. કરી અમુક સમય પછી એની એ જ ઘટનાનો મહાવરો થાય છે. અને કઈ રીતે આત્મા નિર્ભર બની શકાય.? શિક્ષણ માટે જ અન્ય દેશ પર આધાર હોય ત્યાં ફિટ ઈન્ડિયા અને ફિટ ગુજરાત કહેવું મૂખર્થી ભર્યું છે. ગુજરાતમાં સાધુ સંતોના ડાખરા કરીને પ્રજાને ભરમાવવામાં આવે છે. એ જ ધરતી પર કરોડો રૂપિયાની નકલી ચલણી નોટો શિક્ષણ ધામમાંથી પકડાતી હોય ત્યાં સંસ્કાર અને સરકાર પર સવાલ ઊભા કરે છે. માદંગવીનો ખર્ચ અસહ્ય હોય છે. સ્કૂલ ફીમાં અસહ્ય વધારો, ગણવેશ તેમજ ઈતર પ્રવૃત્તિમાં વાલીઓના પરસેવાના નાણાં વેડફાય છે.

અડાજણ - અનિલ શાહ
યુદ્ધ સમગ્ર વિશ્વ માટે અનુદિત
ગુજરાતી ભાષાની એક કહેવત મુજબ ‘પાડે પાડા લહે અને ઝાડનો ખો નીકળે’ અર્થાત્ નિર્દોષ ઝાડ નિશાન બને! વર્તમાન સમયમાં વૈશ્વિક સ્તરે કંઈક આવું જ બની રહ્યું છે. અમુક દેશો યુધ્ધ કરે અને એનો ભોગ નિર્દોષ દેશો બને! આજે વિશ્વે વિજ્ઞાન થકી પ્રત્યેક ક્ષેત્રોમાં હરણફાળ ભરી છે. આધુનિક ટેકનોલોજીએ માનવીની સગવડોમાં ભરપૂર સરળતા કરી આપી છે અને અમુક દેશો યુધ્ધ કરવામાંથી ઊંચા નથી આવતા! ટ્રમ્પભાઈ સમગ્ર દુનિયાના જમાદાર અને ન્યાયાધીશ હોવાનો દાવો કરે છે. જાણે આખું વિશ્વ એમની જ મુક્રીમાં હોય! હાલના યુધ્ધને કારણે કુડ ઓઈલ અને ગેસ માટેની સમસ્યા અમુક દેશોમાં સર્જાઈ શકે એમ છે. નથી ઈરાન સમજતું કે નથી ઈઝરાઈલ કે અમેરિકા! અંગત અદાવતને કારણે લાખો લોકો સમસ્યામાં મુકાઈ ગયાં છે. સૌને ભેગાં મળીને વિશ્વને પ્રગતિશીલ કરે બનાવવાનો વિચાર કેમ નથી આવતો? યુધ્ધ કોઈ પણ દેશ માટે અનુચિત જ છે. ટ્રમ્પ બધી જ વાતમાં સ્વયં જ હોશિયાર અને બુદ્ધિશાળી છે એવું વિચારવાનું છીડી દે તો સારું!

સુરત - નેહા શાહ
આત્મનિર્ભર અને ફિટ ઈન્ડિયા અને ફિટ ગુજરાતનો નારો રમુજ રીતે દેખાય છે

ભારત આત્મા નિર્ભર બને તે માટે અનેક બોર્ડ બેનર લગાવીને મોટા ખર્ચ પાડવામાં આવ્યા છે. સ્વદેશી વાપરવાની પહેલ કરવાનું અભિયાન ગાંધીજીએ ચલાવ્યું હતુ. એક વિચારશીલ અને વકીલાતના વ્યવસાય છોડીને દેશની આઝાદી અપાવનાર અનેકોમાંના એક છે.એ સારી વાત છે પરંતુ આજની દ્રષ્ટિએ પક્ષ પાર્ટીનો વિચાર (મત) રાખીને એટલા મોટા ભણણા ફૂંકવામાં આવી રહ્યા છે કે સમય આવ્યે આવી ઘટના યાદ કરતા હાસ્યસ્પદ ચિત્ર ઉભા થાય છે. જે આજે મીડિયામાં જોઈ શકાય ખરી વાત એ છે કે આત્મનિર્ભર બનવા માટે પ્રથમ તો વિદેશમાં જતું યુવાધન શિક્ષણ માટે તે બંધ થવું જોઈએ. એક સમયની તક્ષશિલા નાકાદા વલભી જેવી મહાવિદ્યાલયોમાં વિદેશી નાગરિકો ભારત ભણવા

માટે આવતા હતા. તે સમય એટલે શિક્ષણ માટે ભારત આત્મનિર્ભર આજે તેનાથી વિપરીત પરિસ્થિતિ આવી ગઈ મોટા ભાગના VIP વર્ગના નાગરિકો વિદેશમાં ભણવા માટે જાય છે.આ વાત સ્પષ્ટતા આપે છે કે આઝાદીના દાયકાઓ નીકળી જવા છતાં ભારતનું શિક્ષણનું સ્તર ગુણવત્તા વિહીન બનવા લાગ્યું છે. કાયદાની ડિગ્રી હોય કે વાણિજ્યની ડીગ્રી હોય વેચાણ વર્ગને પ્રાધાન્ય ટેકનોલોજીના પણ લાભ છે.છેલ્લા 30 વર્ષથી ગુજરાતમાં એક સર્ળગ ભાજપીય સત્તા છે. અને શિક્ષણનું કથળતું પાસું એ સિનિયર સિટીઝન બનતાં હોય વતારો નિર્દેશ કરે છે કે સરકારને સરકારી શિક્ષણ સુધારવાની કોઈ ઈચ્છા શક્તિ નથી. માટે યુનિવર્સિટીઓમાં ક્રોભાડ સામે આવે છે. નીતિમત્તાની જગ્યાએ ઉચ્ચ વર્ગના નોકરીયાતો (નોકરી) સરકારના તંત્રમાં આવીને ભ્રષ્ટાચાર કરે છે. રબર સ્ટેમ્પ બની સરકાર મીડિયામાં આવીને કોઈને બાંધછોડ કરવામાં આવશે નહીં. આવું બોલીને વાત ભુલાવી દેવામાં આવે છે. કરી અમુક સમય પછી એની એ જ ઘટનાનો મહાવરો થાય છે. અને કઈ રીતે આત્મા નિર્ભર બની શકાય.? શિક્ષણ માટે જ અન્ય દેશ પર આધાર હોય ત્યાં ફિટ ઈન્ડિયા અને ફિટ ગુજરાત કહેવું મૂખર્થી ભર્યું છે. ગુજરાતમાં સાધુ સંતોના ડાખરા કરીને પ્રજાને ભરમાવવામાં આવે છે. એ જ ધરતી પર કરોડો રૂપિયાની નકલી ચલણી નોટો શિક્ષણ ધામમાંથી પકડાતી હોય ત્યાં સંસ્કાર અને સરકાર પર સવાલ ઊભા કરે છે. તેમાં આત્મનિર્ભનો ક્ષિપ્તાસ્કો દેખાય છે. ભણેલો વર્ગ ગાવિ પરિસ્થિતિ માથે ગેસ આવી આરોગ્ય રેલવે માટે સ્વચ્છ વિચાર મનમાં કઈ રીતે લાવી શકે.? વિચાર આવી શકે તો માત્ર ચૂંટણી સમયે લોકાર્પણ નેતાઓ વડે કરવામાં આવતું રંગ રોગાનનું ચિત્ર બાકી સર્વત્ર નાગરિકોના કોણીએ ગોળ લગાડવા સિવાય વિશ્વમાં આ વિશ્વગુરુ આજે રમકડું તરી આવે છે.

તાપી - હરીશકુમાર યોધરી સમાજ સાથે સાચી સમજ....

શાળાની પરીક્ષામાં અંગ્રેજી વિષયમાં પૂછાયેલા એક નિબંધમાં ભારતનો મહિમા બાળકે વર્ણવતા લખ્યું કે - “ઈન્ડિયા ઈઝ અ કન્ટ્રી ઓફ ડાયવર્સિટી ઈન યુનિટી!!!” જો કે ખરેખર વાક્ય હોવું જોઈએ - “ઈન્ડિયા ઈઝ અ કન્ટ્રી ઓફ યુનિટી ઈન ડાયવર્સિટી.” સંપૂર્ણ નિબંધ વાક્ય રચના અને વ્યાકરણની દ્રષ્ટિએ સાચો હતો. માત્ર ભૂલથી સંબંધબોધક શબ્દસમૂહમાં નામપદના સ્થાન બદલાય ગયા હતા. એકતામાં વિવિધતા? કે વિવિધતામાં એકતા? ગુણ આપવા કે કાપવા એ પ્રશ્ન કરતા આજે કેટલીક હકીકતો એવી પણ cc છે આપણને વિચારવા મજબૂર કરે છે. ક્યાંક નફરતના બીજ એટલા હટે તો રોપાય નથી ગયા ને કે ભારત વિશ્વ ગુરુ ને બદલે વિષ ગુરુ બને? શાળાઓમાં પ્રવેશ મેળવતી વખતે શિક્ષણને બાજુ પર રાખી ધર્મ, જાતિ, પ્રાંત, સમાજ જોવાની માનસિકતા વાલીઓમાં જોવા મળી રહી છે. સાથો-સાથ શાળાઓમાં પણ સાંપ્રત વાતાવરણને વેગ મળ્યો છે. શાળાકીય પ્રવૃત્તિઓ જેવી કે - પ્રાર્થના સભા, સંબોધન, કાર્યક્રમ, સંસ્કાર, ઉદાહરણો/ અનુબંધો, તહેવારોની ઉજવણી અને રજાઓમાં પણ એક તરફી ધાર્મિક દ્રષ્ટિકોણ કેળવવાનો પ્રયાસ થઈ રહ્યો છે. સૌ કોઈ પોતાની તાબા હેઠળની શાળાઓ અને શાળાઓના પોતાના નિયમો બનાવીને બેઠા છે. હિન્દુ - મુસ્લિમ તહેવારોમાં જોવા મળતી ભાર્થીયારની વાર્તાઓ અને ભારતીય સંસ્કૃતિ ધોમે ધોમે અલિપ્ત થઈ રહી છે. શાળા માત્ર અભ્યાસ માટે જ નહીં, પરંતુ સારા અને જવાબદાર નાગરિક બનવા માટે પણ માર્ગદર્શન આપે છે. સમાજમાં પ્રસરી રહેલ ખોટા વિચારો, ખોટા કાર્યોને રોકવાની જાગૃતા માટે શાળાની મહત્વની ભૂમિકા છે. સમાજ સાથે જોડાયેલા રહેવું જરૂરી છે પણ એક સાચી ‘સમજ’ સાથે સમાજમાં જોડાયેલા રહેવું વધુ જરૂરી છે.

નવસારી - શાહીદ કુરેશી